

10. fejtörő – rejtvény
 sajtás – fájdalom
 ricsaj – zsvaj
 sajátság – tulajdonság
 újság – újdonság
 röhej – kacaj

11. a) bújik, gyűjt, ajánl, terjed, ejt, ajándékoz, ujjong, sajnál, játszik, javít

12. a) nyújtózik, jutalmaz, zsvajog, bujdosik, rejtőzik, gyűjtöget, ijesztget
 b) bekarikázandó: A

13. **Megnevez valamit:**

játszás
 fejfájás
 jutalom
 fejezet
 bújócska

Cselekvést fejez ki:

fejlődik
 jutalmaz
 ajándékoz
 zsvajog

14. a)

összegyűjti	—	a hajcsatot
megfejtéd	—	a bajnokot
hordja	—	az újságokat
megjegyzí	—	a rejtvényt
megjutalmazák	—	az újszülöttet
meglátogatjuk	—	a tájékoztatást

b) *Például:* Nagymama összegyűjti az elolvasott újságokat.
 Te is megfejtéd a rejtvényt?
 Kinga hordja az ajándékba kapott hajcsatot.
 Anna ügyesen megjegyzí a tájékoztatást.
 A futóversenyen megjutalmazák a bajnokot.
 Holnap meglátogatjuk az újszülöttet.

15. kisgyermeket gondoz: *dajka*
 fás szárúak tőből elágazó: *cserje*
 tehén kicsinye: *borjú*
 álöltözet: *jelmez*
 együtt legelő állatok: *nyáj*
 verseny győztese: *bajnok*
 hosszabbá tesz: *nyújt*
 közelít felém: *jön*
 a távolabbi jövőben: *majdan (majd)*
 időszakonként jelenik meg: *újság*

16. a) újszülött felhasználják
 fejőgépek fejlődést
 kisborjú tejtermékek
 b) tej, sajt tejföl, ... joghurt, tejszín, aludttej

17. jármű jószág tejtermék írásjel

31. jövendőt mond: JÓSZOL
 felhívja rá a figyelmet: AJÁNL
 fejjel továbbít: FEJEL
 kíván valamit: ÓHAJT
 vájva üreget alakít ki: KIVÁJ

32. a) lájkol — gyors járásra ösztönöz
 rajtol — kurjongatva beszél
 gajdol — tetszést fejez ki
 hajszol — jelzésre versenyezni kezd

33. a) szorítja a csizma — régen jobban élt
 jobb napokat látott — nagyon jól tudja
 a kisujjában van — jólesik neki a dicséret
 mintha hájjal kengetnék — ellátják a baját
 elhúzzák a nótáját — bajban van

34.

- j a szótőben		- j a toldalékban
böjtöl	fújjad	pihenjél
felejt	ajánlja	utasítja
rajzol	jelöljük	főjön
zsvajog		mondja

35. a) Az ígéret szép szó, ha *megtartják*, úgy jó.
 Addig *nyújtózkodj*, ameddig a takaród ér!
 Ki a másét *kívánja*, a magáét is elveszti.

b) A felszólító mondatban az ige mindig felszólítást fejez ki (felszólító módú).

36. a) aláhúzandó: újszülött

Indoklás: Mert az megnevez valamit (főnév), a többi szó cselekvést fejez ki (ige)

b) új-já-é-led, új-já-szü-le-tik, meg-ú-jul, új-já-va-rá-zso-ló-dik

37. a) elfelejt – *megjegyez*

elbújik – *előjön*

elfúj – *meggyújt*

elhullajt – *összegyűjt*

elrejt – *megjelenít*

eltulajdonít – *visszajuttat*

b) Janka születésnapján ujjongva *fújta el (elfújta)* az ünnepi tortán lévő gyertyát.

Lejla *elrejt* az édesanyja névnapjára szánt ajándékot.

Adorján sajnos újra *elfelejtette* a dolgozatírás időpontját.

Jakab és Vajk a környező házakból *összegyűjtötték* a kiselejteztet újságokat.

38. a) *Magyarázat:* Ne beszélj sokat, inkább figyelj!

Annyit kívánj, amire lehetőséged van!

Gondold át a tetteidet!

b) hallj, szólj, nyújtózkodj, indulj, járj

39. a)

mondjál	fogadjál	pihenjél	gyógyuljál	köszönjél
mondj	<i>fogadj</i>	<i>pihenj</i>	<i>gyógyulj</i>	<i>köszönj</i>

- b) Mindig *fogadjál* szót a szüleidnek!
 Edzés után *pihenjél* kicsit!
 Mielőbb *gyógyuljál* meg!
 Ha belépsz valahová, *köszönjél*!

40. a)

én	<i>tudjak, fonjak, kínáljak</i>
te	<i>tanuljál, kenjél, hagyjál</i>
ő	<i>hagyjon, gondoljon</i>
mi	<i>fogadjunk, csináljunk</i>
ti	<i>adjatok, maradjatok</i>
ők	<i>forduljanak, köszönjenek</i>

- b) bekarikázandó: A

41. a) tücsök rajzát kell színezn
 b) hárfája, gitárja, muzsikája

42. a)

Mi?	Mije?
hajcsat	<i>hajcsatja</i>
rojt	<i>rojtja</i>
<i>bojt</i>	bojtja
böjt	<i>böjtje</i>

Mi?	Mije?
sajt	<i>sajtja</i>
<i>rajt</i>	rajtja
selejt	<i>selejtje</i>
<i>újszülött</i>	újszülöttje

- b) Jázmin legújabb hajcsatja nagyon tetszik nekem.
 A futók rajtját az esős időjárás miatt elhalasztották.
 A család újszülöttjét holnap meglátogatják a rokonok.

43. a) lajhárok, étrendjüknek, életmódjukat, jellegzetes, fejjel, lajhárnak, ujja, ujjszám, családjuk, háromujjú, kétujjú, lajhárféléket, különböztetjük

44. A betűrácsban megtalálható nevek: Fahéj, Júlia, Jenő, Vajk, Ajtony, Lujza, Maja, Andrej, Nefelejcs, Judit

45. a) Ha kisbetűvel írjuk, mindegyik egy növény neve.

- b) A lánynevek alá vannak húzva.

Fahéj, Jázmin, Bojtorján, Hajnalka, Majoranna, Jácint, Nefelejcs

- c) Fahéj, Hajnalka, Jázmin, Majoranna, Nefelejcs

- d) Boj-tor-ján, Já-cint

46. Benjámin, Juliska, Adorján, Johanna, Rajmund

47. a) áthúzandó: Alpokalja

b) Mert az nem *fiúnév*, hanem egy *táj neve*.

48. 1. Hajdúszoboszló

2. Tokaj

3. Jászberény

4. Salgótarján

5. Lajosmizse

6. Dunaújváros

7. Baja

8. Jánosháza

49. Tokaj – hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj

50. jelmez, díjaz

bojtár, lejtős

jármű, juhász

jelöl, jószág

sóhajt, fejel

51. a) 1. május

2. pajta

3. járda

4. jósol

5. hajnal

6. taréj

7. fejezet

b) Tojássárgájából és növényi olajból készült, ízesített mártás: **majonéz**

52. fahéjas tejbegríz

tejfölös csirkemáj

sajtos karfiolfelfűjt

majonézes tojássaláta

tejszínes joghurttorta

majoránna borjúpörkölt

53. A házi majonéz elkészítéséhez a *tojássárgájákat* keverőtálba tesszük. Habverő segítségével *elkeverjük* benne a borsot és a mustárt. Lassú kevergetés mellett hozzáöntjük az *olajat*. Jól összekeverjük, majd *belefacsarjuk* a citromlevet. Ízlés szerint édesíthetjük *juharsziruppal*.

54. a) aláhúzandó: jóllakjon, megmaradjon

jól-lak-jon, meg-ma-rad-jon

b) Egyik fél se járjon rosszul!

55. a) Mert olyan csintalan Joci, hogy a macska is fél tőle.

56. Ne felejts el nefelejcsset venni, Nefelejcs!

A SZÓBAN: LY

1. áthúzandó:

- folyóirat, pocsolya
- műhely, helység, erkély, feszélyez
- akadály, tévelyeg

2. a) DÖLYFÖS: kevély
RIGOLYÁS: szeszélyes
FOLYAMATOS: folytonos
TEKINTÉLYES: befolyásos

- b) *kedélyes* beszélgetés
rigolyás öregasszony

- VÍGKEDÉLYŰ: kedélyes
SZABÁLYSZERŰ: szabályos
SÚLYTALAN: pehelykönnyű
HELYÉNVÁLÓ: helytálló

- szabályos* síkidom
helytálló megállapítás

3. pikkelyes

4. a) Nagy, rideg épület, helyiség: *hodály*
Fehér vászonból készült alsószoknya: *pendely*
Hordozható, lapos hordócska: *csobolyó*
Menyétféle kis ragadozó: *coboly*
Tetőfedésre használt hosszúkás falemez: *zsindely*
Állóvizek felszínén tenyésző növény: *sulyom*
Reszelőszerű, faipari szerszám: *ráspoly*

5. bolyong, ünnepély, csermely, fortély, mélyít, sulykol, ölyv, lyukad

6. a)
csekély	aggódó bizonytalanság
kedély	pénzbeli támogatás
kordély	kismértékű
kétely	érzelmi állapot
segély	rövid csövű puska
karabély	kétkerekű taliga

7. a) – talyigások

- Hatalmas kerekei esőzéskor is könnyen haladtak a mély sárban.
- Talyigás utca

b) kordély

- c) Népies kifejezésekkel a népmesékben találkozhatunk.

8. vőfély boglya
gerely csuklya
tengely bolygó

9. eltűnt – *hílt helyét leli*

tétlenkedik – *borsót gömbölyít*

eltúloz – *elveti a sulykot*

összeveszik – *tengelyt akaszt*

10. Földünket nevezzük *kék bolygónak*. Az *úrból* nézve a tekintélyes víztömeg miatt *kék színű*. Ezt a kékséget élénkíti a bolygónkat övező levegő.

31. a) *Állítások például:*
Minden *szó cselekvést fejez ki.* Van olyan *szó, amelyikben kettőzött ly van.*
Egyik sem *jelent tulajdonságot.*
32. a) gyümölcsfát *gallyaz,* *eséllyel* indul
süllyed az uszály, *hellyel* kínál
b) Például: Nagypapa a kertben gyümölcsfát gallyaz.
Peti jó eséllyel indul a futóversenyen.
A hömpölygő folyón süllyed az uszály.
Anyuka az érkező vendégeket kedvesen helyyel kínálta.
33. nem elég világos: *homályos*
szélesen elnyúló: *terebélyes*
az előírtak megfelelő: *szabályos*
fenyegető helyzetű: *veszélyes*
finoman puha tapintású: *selymes*
34. a) ZSÁLYA|ORSOLYA|MÁLYVA|IBOLYA|GERGELY|MIHÁLY|ZSELYKE|IPOLY|KÁROLY
b) Gergely, Ibolya, Ipoly, Károly, Mályva, Mihály, Orsolya, Zsálya, Zselyke
35. a) Érdekesség: A mondatok minden szavában ly van.
36. a) Munkácsy Mihály Bolyai Farkas
Illyés Gyula Kodály Zoltán
b) **Munkácsy Mihály** nemzetközileg is elismert magyar festőművész. (19. század)
Bolyai Farkas magyar matematikus, vele kezdődik a magyarországi matematikai kutatás története. (19. század)
Illyés Gyula háromszoros Kossuth-díjas magyar költő, író, műfordító, lapszerkesztő. A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. (20. század)
Kodály Zoltán háromszoros Kossuth-díjas, kiváló művész címmel kitüntetett magyar zeneszerző, zenetudós, zeneoktató, népzene kutató. A Magyar Tudományos Akadémia tagja, 1946-1949-ig elnöke. (20. század)
37. b) Szombathely, Tizzasüly, Neszmély, Hódmezővásárhely, Kösely, Ipoly, Naszály, Mályi, Keszthely, Erdély, Gyermely, Vizsoly, Zámoly, Galyatető, Solymár
38. a) – a Balaton nyugati részén a Keszthelyi-öböl partszegélyén
– a Festetics-kastély
– a Keszthelyi-fennsíkon
39. *Például:*
A fogoly bűnbánóan ül a zárkájában. Az illatos virágú ibolya tavasszal nyílik.
A fogoly földön fészkelő madár. Ibolya negyedik osztályos tanuló.
40. a) Mihállyal, Gergellyel, Ipolyal, Károllyal, Sáféllyal, Karsallyal, Vászollyal
b) *Tanács:* Kettőzd ezeknek a neveknek a -val, -vel toldalékos alakjában az ly betűt!
41. Gombolyagom gömbölyűre gombolyítom.

42. süllyed, helyett, gally, folyton, vizsgállyá, Ipolyal, olyan, súllyal, ragályos, kristály, hangyaboly, folydogál, testsúly

43. Egyfolytában nagy pelyhekben hull a hó.
A gyerekek mosolyogva siklanak a korcsolyapályán.
Orsolya Zselykével sétál a folyóparton.

44. sirály király gerely derelye

A SZÓBAN: J – LY

1. A hangyák nyüzsögni kezdtek, mert megpiszkáltam a *bolyt*.
Tegnap leszakadt a sapkámról a *bojt*.

A favágó hatalmasat *sújt* fejszéjével a farönkre.
A piacon az árus még egy *súlyt* tett a mérlegre.

Majd meg*fojt* ez az erős füst!
Délelőtt a konyhában alig *folyt* a víz a csapból.

2. a) *harkály* 4.
 osztály 1.
 király 3.
 csermely 1.
 pocsolya 2.
 pikkely 6.
 ibolya 5.

b) korcsolya

c) teljesen szíjakkal
 akadálytalanul újabban

3. – ijedős, jószívű, lejtős, bájos, sejtelmes
 – osztályoz, mosolyog, lyukaszt, süllyed, sompolyog, korcsolyázik
 – pályaudvar, kulcslyuk, királynő

4. tartályhajó, járványveszély, hüvelykujj, bivalyborjú, járdaszegély, rejtekhely, játékszabály, rajtpisztoly

5. puskagolyó

6. I, H, I, I

7. áthúzó: szeszélyes, helyettesít, hajkurász, jóra való

8. aláhúzó: ajánlja, kihajítjuk, jártas, felajánlom

A tanító néni azt *javasolja* Zselykének, hogy induljon a szavalóversenyen.

A tavaszi lomtanánításakor *kiselejtezzük* a tönkrement holmijainkat.

Gergely feltűnően *tájékozott* az informatika világában.

Az adománygyűjtéskor *elajándékozom* a rászorulóknak a már nem használt játékaimat.

9. a) A nagy súlyú elefánt miatt szakadt be a híd. Ha külön-külön mennek át rajta, akkor is így lett volna, hiszen az egér súlya elenyésző.

b) NYAVALYGOTT MENJÜNK
MEGHAJLOTT FÁJDALMASAN

10. a) j: majom, borjú, varjú, lajhár, papagáj
ly: bagoly, bivaly, pulyka, sólyom, gólya

11. b) családjába, kertjeinek, parkjainak, lakója, szájjal, lapítja, hívóhangja
c) A közönséges selyemmajom a csuklyásmajomfélék családjába tartozik.
Eredeti élőhelyén az erdőirtás fenyegeti, ezért veszélyeztetett állatfaj.

12. a) áthúzó: erélyes, csuklya, viszolyog

13. A rókakölykök májusban jönnek a világra. Tizennégy napos korukra minden tejfoguk kibújik. Másfél hónaposan már rejtekhelyüket elhagyva a napon játszanak. Júliustól elkísérik szüleiket zsákmányszerző útjukra.

14. a)

A szakács is király Aki sárral hajigál,
nem fogja azt tudni János. Ésszel indulj,
olyan a szerencséje. Bolond lyukból
bolond szél fúj. magát piszkolja be.
okkal járj! a maga konyhájában.
Milyen az ember, Amit meg nem tanult Jancsi,

b) Aki sárral hajigál, magát piszkolja be.
A szakács is király a maga konyhájában.
Ésszel indulj, okkal járj!
Milyen az ember, olyan a szerencséje.
Bolond lyukból bolond szél fúj.
Amit meg nem tanult Jancsi, nem fogja azt tudni János.

15. ibolya, Zsálya, jegenyé, cserje, petrezselyem, Mályva, tuja, szója, bojtortján, Hajnalka, gólyahír, sulyom, folyondár

Magyarázat az eltérő kezdőbetűkre: Vannak olyan növénynevek, amelyek utónévként is használatosak, ezért ezeket nagy kezdőbetűvel kell írni.

16.

j-s szavak		ly-os szavak
jutalmaz	bivalytej	akadály
zsivajog	jégpálya	lyukas
Vajk	uszályhajó	Zselyke
		Ipoly

(Lehet ez is a halmazok neve: **j van a szóban, ly van a szóban**; vagy egyszerűen **j, ly**.)

17. a) 1. Segíti a gyerekek megfelelő fejlődését.
2. Jótékonyan befolyásolja a biológiai folyamatokat.
b) joghurtot, tejfölt, tejszínt, gomolyasajtot, gomolyatúrót
18. a) **ügyelj** – másképp írjuk, mint mondjuk
testsúlyodra – összetett szó, ly-nal írjuk
károsítja – másképp írjuk, mint mondjuk
folyadékot – ly-nal írjuk, a végén a -t toldalék rövid
tejet, sajtot, joghurtot, tojást – ezekben az ételnevekben j betűt írunk, a végén a -t toldalék rövid
kerüljön – másképp írjuk, mint mondjuk
helytelen, folyamatos – ly-nal írjuk
ajánlatos – j-vel írjuk, kiejtés szerint
jóllakottan – egy szó, j-vel írjuk (különírva mást jelent!)
feküdj le – másképp írjuk, mint mondjuk, az igekötő követi az igét, ezért különírjuk
19. a) *sajtos* zsömle, *datolya*, *tejfölös* lángos, *tejberizs*, *nápolyi*, *vajas* kifli, *gulyásleves*, *kenőmájás*, *kajszilé*, *olajbogyó*, *tükörtojás*, *fasírtgolyó*, *pulykasült*, *parajfőzelék*, *újhagyma*, *derele*, *gyümölcsjoghurt*, *hájas pogácsa*, *majonézes krumpli*
b) Például:
reggeli: *vajas kifli*, *kajszilé*
tízórai: *gyümölcsjoghurt*, *hájas pogácsa*
ebéd: *gulyásleves*, *parajfőzelék*, *tükörtojás*, *datolya*
uzsonna: *sajtos zsömle*, *kenőmájás*, *újhagyma*
vacsora: *majonézes krumpli*, *fasírtgolyó*
20. a) 4.
7.
1.
2.
5.
3.
6.
b) – Kettéválasztjuk a tojásokat.
– A tojásfehérjékből kevés datolyacukorral kemény habot készítünk.
– Tűzálló edényben tejet forrosítunk, de nem forraljuk fel. A tojásfehérjékből kiszagatjuk a galuskákat, melyeket a forró tejben kifőzzük. Majd lyukacsos kanállal egy tányérra szedjük.
– A tejet a vaníliarúd kikapart magjaival együtt felforraljuk. Közben a tojássárgákat datolyacukorral jól kikeverjük. Kevés langyos tejjel simára keverjük.
– A tojássárgájás krémet a vaníliás tejhez öntjük. Folyamatos kevergetés mellett besűrítjük.
– Tálkákba töltjük a vaníliakrémes folyadékot, rárakjuk a habgaluskákat. Lehűtve tálaljuk.
– Ízlés szerint díszíthetjük.
c) tojás, tej, datolyacukor, vaníliarúd kikapart magjai
d) Kettéválasztjuk a *tojásokat*.
A *tojásfehérjékből* kevés *datolyacukorral* kemény habot készítünk.
A kifőzött habgaluskákat *lyukacsos* kanállal tányérra *szedjük*.
A tejet a vaníliarúd kikapart *magjaival* együtt *felforraljuk*.
A *tojássárgájás* krémet a vaníliás tejhez *öntjük*.
A tálkákba töltött krémes *folyadékra* rárakjuk a habgaluskákat, lehűtve *tálaljuk*.
Ízlés szerint *díszíthetjük*.

21. uszályhajó
rajtpisztoly
bivalyborjú
erkélyajtó
bajuszkirály

22. **b) jázsági** – tulajdonnévből -i képzővel melléknév lett, ezért kis kezdőbetűvel írjuk
Járomi – vezetéknév, ezért nagy kezdőbetűvel írjuk
bajuszkirály – összetett szó, egybeírjuk, az előtagban j, az utótagban ly van
bajuszával – kiejtés szerint írjuk
világbajnokságon – összetett szó, ezért egybeírjuk, kiejtés szerint
útból – az új szó toldalékos alakja, mindig hosszú a -ból toldalék magánhangzója
világbajnoki – összetett szó, kiejtés szerint írjuk
Juhász János – személynév, a vezetéknév és az utónév is nagybetűs
helyezést – ly-nal írjuk, a végén a -t toldalék rövid
bajusz – kiejtés szerint írjuk

23. bajai	biblia	<i>bajai halászlé</i>
tokaji	gulyásleves	<i>tokaji aszú</i>
mohácsi	halászlé	<i>mohácsi busójárás</i>
magyar	aszú	<i>magyar gulyásleves</i>
vizsolyi	busójárás	<i>vizsolyi biblia</i>

24. kirázza a kisu**jj**ából majd el**sülly**ed füle bot**j**át se mozdít**ja**
minden há**jj**al megkent aludt**te**j fo**ly**ik az ereiben hűlt he**ly**ét leli
elveti a su**ly**kot tenge**ly**t akaszt fe**j**én talá**lj**a a szöget

25. aláhúzandó: méj – helyesen: mély
szíly – helyesen: szíj
jukas – helyesen: lyukas
zsivaly – helyesen: zsvivaj

26. **a)** 1. csekély
2. szabályos
3. komoly
4. kijárat
5. beljebb
6. nyavalyog

b) Megfejtés: *kalyiba* ↔ *kastély*

27. **a)** Janka helytelenül számolta ki az eredményt.
A felüljáró használatára tábla hívja fel a figyelmet.
Hangos jajgatás hallatszik a folyosóról.
A pólóm elején jópofa felirat olvasható.
Gergely éjszaka felgyújtja a szobájában a villanyt.
b) Janka helyesen számolta ki az eredményt.
Az aluljáró használatára tábla hívja fel a figyelmet.
Hangos ujjongás hallatszik a folyosóról.
A pólóm hátsóján jópofa felirat olvasható.
Gergely éjszaka leoltja a szobájában a villanyt.

TEDD PRÓBÁRA TUDÁSOD! – 1. FELMÉRÉS

1. lábujj gereblye	bolygó hajcsat	furulya papagáj	lajhár ibolya
2. folyékony folydogál folytat <u>megfolyt</u> folyamat <i>megfojt</i>	sajnál sajtol sajtos lesújt <u>sujkol</u> <i>sulykol</i>	terjed tejföl <u>tengej</u> teljes tejes <i>tengely</i>	lyuggat <u>lyuttat</u> lyukaszt lyukas lyukad <i>juttat</i>

3. Mihály, Károly, Jázmin, Mályva, Juliska, Adorján, Ipoly, Jácint

4. A csuklyásmajom ijedős, ezért nehezen figyelhetjük meg. Éjjel a fák ágain pihen, nappal fáról fára bolyong. A narancsfáról jókedvűen falatozik. Mohón nyalogatja a jóízű narancs csepegő levét a gyümölcsről és az ujjáról.

TEDD PRÓBÁRA TUDÁSOD! – 2. FELMÉRÉS

1. fejtörő – rejtvény
sajog – fáj	ajánl – javasol	kóvályog – járkál (bolyong, tévelyeg)	hömpölyög – folyik	(Szavanként 1 pont, ha tudja a szót, fél pont levonás, ha helytelenül írja.)
fejedelem – király	ricsaj – zaj (zsivaj)	folyamatos – folytonos	kijavít – helyesbít	pajkos – játékos
2. Juhász Gergely Székely Zselyke Fejes Andrej
Erdélyi Lujza Gulyás Hajnalka Tokaji Orsolya
Selyem Lejla Olajos Jakab Esztergályos Károly
3. A
B
B
A
C
B
4. Melyik nap nyújt tájékoztatást az osztályfőnök a májusi kirándulás pontos időpontjáról és programjáról?